

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

อาหาร เป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ซึ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ แต่การบริโภคอาหารที่ จี้อปนด้วยสารปรุงแต่งที่อันตรายนับ เป็นปัญหาสำคัญที่ เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของเด็ก เยาวชน และประชาชน ซึ่งจัดว่าเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมปัญหาหนึ่งที่ กิดขึ้น ผู้บริโภคส่วนใหญ่ มักจะ เลือกรื้ออาหารที่มีสีสวยงาม รสดี กลิ่นหอม และ ราคาถูก โดยที่ในบางครั้งอาหารเหล่านั้น อาจ จะมีคุณค่าทางอาหารต่ำ และมีสารที่เป็นพิษแปลกปลอม หรือผู้ผลิตใส่สารปรุงแต่งที่เป็นอันตรายลง ไปในอาหารด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ นับว่าเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของผู้บริโภค เป็น อย่างยิ่ง

จากปัญหาการใช้สารปรุงแต่งอาหารดังกล่าว แนวทางการแก้ปัญหาแนวทางหนึ่งก็คือ กระบวนการการศึกษา และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้บริโภคซึ่ง จะ เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคที่ไม่ เหมาะสม การพิทักษ์คุ้มครองผู้บริโภค ให้ปลอดภัยจากอันตรายที่เกิดจากการบริโภคอาหารที่มีสารปรุงแต่งจึงนับว่าเป็นความรับผิดชอบ ของนักสิ่งแวดล้อมศึกษาที่จะใช้กระบวนการของสิ่งแวดล้อมศึกษา เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล และกลุ่มคนไปในทางที่เหมาะสมซึ่งอาจกระทำได้หลายทาง เช่น โดยใช้สื่อมวลชน หน่วยงานที่รับ ผิดชอบในการเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ และทั้งที่เป็นหลักสูตรโดยตรงที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาในปัจจุบัน ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในเขต เมืองหลวงหรือต่างจังหวัดก็ตาม

การรับข่าวสารเกี่ยวกับอาหารที่มีสารปรุงแต่งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นอกจาก จะได้รับจากครูผู้สอนซึ่งทำการสอนจาก เนื้อหาวิชาที่กำหนดในหลักสูตรหรือจากบิดามารดาแล้ว อาจจะได้รับจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ อีกด้วย ซึ่งในการรับข่าวสารเกี่ยวกับอาหารที่มีสารปรุง แต่งที่ถูกต้องเหมาะสมจะเป็นการปลูกฝังในด้านบริโภคนิสัยของ เด็กให้รู้จักบริโภคอาหารที่มีคุณค่า ต่อร่างกาย ทั้งนี้เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต เนื่องจากเด็กในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นวัยที่ร่างกาย และมันสมองกำลัง เจริญเติบโตเต็มที่ ซึ่งจัดได้ว่า จะเป็นกลุ่มทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของชาติต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การรับข่าวสารและพฤติกรรมผู้บริโภคอาหารที่มีสารปรุง แต่งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตจังหวัดขอนแก่น

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อศึกษาการรับข่าวสาร เกี่ยวกับอาหารที่มีสารปรุงแต่งและพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีสารปรุงแต่งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีสารปรุงแต่งและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตจังหวัดขอนแก่น

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รับข้อมูล เกี่ยวกับการรับข่าวสารและพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีสารปรุงแต่งของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตจังหวัดขอนแก่น
2. เป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการที่จะนำมาปรับปรุงการให้ข่าวสารและการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีสารปรุงแต่งอาหารให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นผลต่อการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพอนามัยมากยิ่งขึ้น

1.4 คำจำกัดความในการวิจัย

สารปรุงแต่งอาหาร¹ (Food Additives) หมายถึง วัตถุที่ตามปกติมิได้ใช้เป็นอาหารตามความจำเป็นแก่กรรมวิธีการผลิต ในที่นี้ได้แก่ สีผสมอาหาร น้ำส้มสายชู ผงชูรส สารกันบูด และน้ำปลา

¹ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 18 (พ.ศ.2522) เรื่องการใช้วัตถุเจือปนในอาหาร (Food Additives) และฉลากสำหรับอาหารที่มีวัตถุเจือปนในอาหาร

1.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริชัย ศิริภาชนะ¹ ได้ทำการศึกษานี้เรื่อง การใช้สื่อมวลชนของคนยากจนในชนบท ผลปรากฏว่า ความยากจนในชนบทมีได้ เป็นสิ่งขัดขวางการใช้สื่อมวลชน แต่สื่อมวลชนแต่ละชนิดจะมีความสามารถในการเข้าถึงคนยากจนในชนบทแตกต่างกัน

สมदार กวียะ² ได้ทำการศึกษาวิจัยการรับข่าวสารของประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทย พบว่าชาวชนบทของไทยส่วนใหญ่เข้าถึง รับข้อมูล และข่าวสารจากสื่อมวลชนทุกประเภท ด้านนิสัยการรับฟังวิทยุของชาวชนบทได้นอกจากจะดูรายการประเภทบันเทิงแล้ว ยังพอใจที่จะรับฟังรายการประเภทที่เป็นประโยชน์ต่ออาชีพและเศรษฐกิจ เป็นอย่างมาก แต่ไม่ฟังสถานีรายการประเภทสุขภาพอนามัย

ดวงทิพย์ วรพันธ์³ ได้ทำการศึกษา เรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อ เพื่อปลูกฝังโภชนศึกษาแก่สตรีชนบท จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าสตรีที่ เคยได้รับการปลูกฝังโภชนศึกษาโดยสื่อประเภทต่าง ๆ มีความรู้ กัดสนใจ และปฏิบัติตนด้านโภชนาการที่ดีกว่าสตรีที่ไม่เคยได้รับการปลูกฝังโภชนศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและสำนักงานสภัดแห่งชาติ⁴ ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคพบว่า ผู้บริโภคทราบข่าวสารการ

¹ศิริชัย ศิริภาชนะ "การใช้สื่อมวลชนของคนยากจนในชนบท" นิเทศสาร ปีที่ 5 (ตุลาคม 2519) หน้า 68

²สมदार กวียะ นิสัยการรับสารของประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทย สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (สิงหาคม 2523) เอกสารวิจัยหมายเลข 7

³ดวงทิพย์ วรพันธ์ "พฤติกรรมการใช้สื่อ เพื่อปลูกฝังโภชนศึกษาแก่สตรีชนบท จังหวัดสุพรรณบุรี" (วิทยานิพนธ์นี้เทศาาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525)

⁴สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและสำนักงานสภัดแห่งชาติ สำรวจความคิดเห็นในการคุ้มครองผู้บริโภค 2525

คุ้มครองผู้บริโภคจากภัยคุกคามมากที่สุด รองลงมาคือหนังสือพิมพ์และใบเสร็จรับเงิน ส่วนผู้บริโภคที่เป็นเด็ก
เรียน นักศึกษา ทราบข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือหนังสือพิมพ์ ส่วนรับการเลือกซื้อ
สินค้านับว่า ผู้บริโภคใช้คุณภาพของสินค้าเป็นหลักในการตัดสินใจซื้อมากที่สุด และยังได้ชี้แจงสาเหตุ
นั้นจากการสำรวจว่า คาร์บอนตรึงคาร์บอน คือองค์ประกอบสำคัญที่ตกค้างในอาหารและสินค้าอาหาร
ควบคุมการผลิตอาหารและเผยแพร่ความรู้ในเรื่องการบริโภคให้แก่ผู้บริโภค

สมพร ศิริรัตน์ตระกูล¹ ได้กล่าวการศึกษาการรับข่าวสารและพฤติกรรมการตัดสินใจ
เกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่มีสารปรุงแต่งของครูระดับประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร หมายความว่า
ส่วนใหญ่นักวิจัยรับข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์และพฤติกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคโดยผ่านทางหนังสือพิมพ์มากที่สุด
และพบว่าครูที่สอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา ได้รับข่าวสารและมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่
ถูกต้องเหมาะสมมากกว่าครูที่ไม่สอน สำหรับพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีสารปรุงแต่งพบว่า
ส่วนใหญ่จะยึดคุณค่าและราคาของอาหาร ตลอดจนรสชาติของตนเอง เป็นหลักในการตัดสินใจ

¹สมพร ศิริรัตน์ตระกูล "การรับข่าวสารและพฤติกรรมการตัดสินใจ เกี่ยวกับการบริโภค
อาหารที่มีสารปรุงแต่งของครูระดับประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล 2527)